כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת עקב ■ ט"ו אב תשפ"ו ■ 29.07.2026 ■ גליון מס' 901

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

מנהיגות שיש בה יראת שמים
משה רבנו פונה ואומר לעם ישראל: "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱ-לֹהֶיךָ שֹׁאֵל...
המשך בעמ' 2

אש אכלה הוא
בניין ירושלים מתוך האש
פעמיים התורה מזכירה את עוצמת גדולתו והנהגתו של הקב"ה בארץ...
המשך בעמ' 3

דיבור של ברכה
לכל אורך חומש דברים משה רבנו מכין את עם ישראל לקראת החיים...
המשך בעמ' 4

בדידי הווה עובדא
לפני כשנתיים נסעתי מביתי ברעננה לפגישה בירושלים. כשהגעתי, ראיתי...
המשך בעמ' 4

שביבים
- "והיה עקב תשמעון" - לא לזלזל במצוות 'הפשוטות'
- משל שסיפר הרב פינחס קזיוף שליט"א
- כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם (ח, ג)
- ארץ חטה ושעורה, וגפן ותאנה ורימון (ח, ח)
- ואכלת, ושבעת, וברכת את ה' אלוקיך (ח, י)
- ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה (ט, ט)
- "ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (ח י"ז)

המשך בעמ' 5

בעקבי רלב"ג

/ הרב פרופ' נריה גוטל

מה פשרו של הכתוב בפרשתנו: "ואכלת את כל העמים אשר ה' אלהיך נתן לך, לא תחוס עינך עליהם, ולא תעבד את אלהיהם כי מוקש הוא לך" (דברים ז, טז) - וכי ניתן "לאכול" עמים?

ברי שבנדון דנן, המונח "אכילה" הוא מטאפורי, והכוונה היא לכילויים. ובאמת, זה אינו המקרה היחיד בו המונח "אכילה" מתפרש בדרך זו, וכפי שהציג רמב"ן על-אתר: "כענין שנאמר כי לחמנו הם (במדבר יד, ט), כי אכל את יעקב (תהלים עט, ז) ואכלוהו ויכלוהו (ירמיה י, כה), וכן רבים". ומה היא "אמירתו" של הפסוק? פרשנים רבים - כראבע"ז ועוד - ביארו שמדובר בציווי: "ואכלת - מצוה הוא לכלותם כאוכל לחם. והעד, לא תחוס עינך. כי מוקש הוא לך כל אחד מאלהיהם".

רלב"ג - לעומתם - מהלך בנתיב שונה. הוא לא בוחן פסוק זה לבדו, אלא ממקם ובוחן את הפסוק על רקע ההקשר הרחב במסגרתו הוא נאמר (דברים שם, יב-טז):

> "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם... ואהבך וברכך והרבך וברך פרי בטנך ופרי אדמתך דגנך ותירשך ויצהרך שגר אלפיך ועשתרות צאנך... לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך. והסיר ד' ממך כל חלי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך... ואכלת את כל העמים אשר ד' אלהיך נתן לך...".

ההקשר הכללי של הפרשייה אינו מצוות אלא ברכות. בורא עולם מבטיח שבשכר שמירת "המשפטים" ועשייתם, מובטחת לעם ישראל אהבת ה' וברכתו. ברכה זו תבוא לידי ביטוי בפרי הבטן, בפרי האדמה ובהסרת חולאים, כפירוט הכתוב. על רקע זה, ובהמשך ישיר לזה, מגיע מקרא דנן: "ואכלת את כל העמים". מבהיר אם כן רלב"ג, כי פשוטו של מקרא מורה שלא במצווה עסקינן אלא בברכה:

> "ואכלת את כל העמים וגו' - אמר שבשכר זה גם כן תשחית כל העמים אשר ד' אלהיך נותן לך".

"אכילת" העמים והשחתתם, היא אם כן חלק מאותה רשימת ברכות.

ברכה זו ממשיכה באמירת הכתוב (שם שם, כב): "ונשל ה' אלהיך את הגוים האל מפניך מעט מעט, לא תוכל כלותם מהר פן תרבה עליך חית השדה". מי היא אותה "חית השדה" ולמה כל-כך חשוב שסילוקה ייעשה באופן הדרגתי ומתון - "מעט מעט"?

רלב"ג סבור ש"חית השדה" עליה מדובר כאן, אינה ריאליה אלא סימבוליקה. אין זה אלא משל לאומות העולם שדרות חוץ לארץ ישראל, ואשר חוששות מעם ישראל:

> "אמר שמעט מעט ישליכם ד' יתעלה מפני בני ישראל, כי לא יוכלו לכלותם מהר פן תרבה עליהם חית השדה. והנה אמר זה על צד המשל לגוים אשר סביבותיהם, שהם חוץ מן הארץ הזאת אשר הוגבלה עתה להיות לישראל, כי בראותם זה יעזרום, לפחדם שיעשו ישראל להם ככה כמו שעושים לאלו. אך בלוכדם עיר אחר עיר לא ירגישו בזה כל כך גם הגוים ההם אשר צִוינו להשמידם, ולא תהיה המלחמה עם עַם רב מאד. ואף על פי שיד ד' יתעלה לא תקצר, הנה יבקש על הרוב במה שיעשהו הסיבות הנאותות, כשיתכן זה, כמו שזכרנו במקומות רבים במה שקדם לנו מהביאור בזה הספר".

הצלחה מהירה של עם ישראל בכיבוש הארץ, עלולה להיות לרועץ. היא עלולה לעורר "חיות" אלה מריבצן, והן יצטרפו לאומות ששוכנות בארץ ישראל בלחימה. לא כן אם הכיבוש יהיה איטי והדרגתי - "עיר אחר עיר", שאז פחות ישימו לב, פחות יחששו, "ולא תהיה המלחמה עם עם רב".

ואכן, בתועלותיו לפרשה זו הדגיש רלב"ג, שלעיתים יש יתרונות ל"שיטת-הסלאמי":

"התועלת השלושה עשר הוא להודיע שצריך למי שישתדל בהסרת רע-מה שיעשה זה בהדרגה, קצת אַחַר קצת. כי אולי אם יכוון להסירו לגמרי תכף לא יוכל עליו. ולזה צריך שיכוון להסיר ממנו תחילה מה שלא יכבד מאד להסירו, ואחר זה יגרשהו מעט מעט בהדרגה".

לימים, תובנה זו חילחלה לאומות העולם. כאן כנראה מקורו של הפתגם הערבי: "החיפזון מן השטן והמתינות מן הרחמן" (العَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالتَّأَنِّي مِنَ الرَّحْمٰنِ), וכאן כנראה גם מקור מקבילו - הפתגם הלטיני: "חפז לאט" (Festina lente).

מנהיגות שיש בה יראת שמים

/ הרב יעקב הלוי פילבר

משה רבנו פונה ואומר לעם ישראל: " וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱ-לֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם -לְיִרְאָה אֶת-ה' אֱ-לֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל-דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת-ה' אֱ-לֹהֶיךָ בְּכָל-לְבָבְךָ וּבְכָל-נַפְשֶׁךָ לִשְׁמֹר אֶת-מִצְוֹת ה' וְאֶת-חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ". באמירה "כִּי אִם ליראה" מצפה השומע לשמוע בקשה אחת בלבד, אבל משה בְּיִחִירתו אינו מסתפק בדרישה אחת אלא מפרט דרישות רבות: "**ליראה...ללכת** בכל דרכיו **ולאהבה** אותו **ולעבוד** . . . **ולשמור** את מצות ה'" - יש כאן חמש משימות, איך זה מתיישב עם הלשון הממעטת: "**כי אם**"?

הנצי"ב בפירושו "העמק דבר" (דברים י' יב') מסביר שבאמירה הזו הקב"ה אינו פונה לאדם אחד או לקבוצה אחת בעם ישראל, אלא יש כאן פניה לארבעה סוגים של אנשים בישראל והם רמוזים בכתוב (דברים כט ט): "[א] ראשיכם שבטיכם, [ב] זקניכם ושוטריכם, [ג] כל איש ישראל, [ד] טפכם נשיכם וגרך" - ומכל אחד מהם הקב"ה דורש לפי ערכו". והארבעה הם: א. מנהיגי הציבור (ראשיכם שבטיכם) ב. תלמידי חכמים הנקראים זקני ישראל. ג. "בעלי בתים" שהם הציבור הרחב (כל איש ישראל) העוסקים בפרנסתם. ד. אותם שאינם חייבים בכל המצוות כמו הנשים הקטנים והעבדים. וכל אחד מהם אינו דומה לחברו בשאלת הקב"ה ממנו, וממשיך **הנצי"ב** ומפרט מה הקב"ה דורש מכל אחד: ומתחיל **במנהיגי הדור** הנקראים "עוסקים בצרכי ציבור", אחריהם זקני הדור, שהם תלמידי חכמים עמלי תורה, עליהם מוטלת מצוות אהבת ה' ודביקות הרעיון בו יתברך בכל לב ונפש, ולקיים את המצוות המעשיות בכל הדקדוקים היותר אפשריים. והקבוצה השלישית הם **המון ישראל** העוסקים בפרנסתם, עליהם מוטל לשמור את המצוות בזמנם שלא יהא העסק שלו מבטל אותו מקיום המצווה. אבל אי אפשר לשאול מאיש עמוס בעסקיו שקידת היראה והאהבה אלא די לו רק קיום מעשה המצוות בפועל. ואילו הקבוצה הרביעית הם "טפכם נשיכם וגרך" מהם הקב"ה שואל להיות לטוב הישוב והליכות עולם של האנשים.

הדרישה הראשונה "ליראה את ה'" - לפי הנצי"ב - היא ממנהיגי הציבור שהם הראשונים שברשימה, שהם מנהיגי הדור הנקראים "**עוסקים בצרכי ציבור**", והם צריכים להיות מסורים למילוי תפקידם הציבורי ואינם רשאים להתבטל מהשליחות שלהם אפילו לדברים שבקדושה, ולא לעסוק בעבודת ה' ובדבקות בו, שהרי בזה לא תהיה שקידתם בעבודת הציבור שלימה, ומצינו שהעוסק בצרכי ציבור פטור מקריאת שמע, מכל שכן שמצווה זו גדולה לדחות מצוות אהבת ה' ודביקות. ואם כך - שואל הנצי"ב - "מה ה' שואל מראשי ישראל מנהיגי הציבור? הלא לא אהבה ודביקות ולא שמירת מצוות עשה **אלא יראה**, היינו שיהא שקוע תמיד ביראת ה'." וכאן הוא מסביר מדוע כה חשוב שמנהיג הציבור העוסק בענייני חולין יהיה בעיקר ירא ה' יותר מכל מעלה אחרת: "**באשר מי שהוא ראש ועוסק בצרכי רבים עלול לבא להנאת עצמו וכבודו במעשיהם, ולראות לטוב למי שחונף לו, ולהיפך למי שיגע בקצה כבודו יעלים עיניו מלראות בצר לו, או אף תמצא ידו להרע לו. - על כן עליו כתיב: מה ה' שואל ממך כי אם ליראה, ובכל שעה עליו לידע כי גבוה מעל גבוה וגו'**".

בדבריו אלו של הנצי"ב יש הנחיה ברורה: שאחת הסיבות לשחיתות השלטונית, "**באשר מי שהוא ראש ועוסק בצרכי רבים עלול לבא להנאת עצמו וכבודו במעשיהם**". שהמנהיג במקום שידאג לרווחת הציבור יעסוק באגו האישי של הנאה וכבוד. הסיבה השנייה היא העדפת אומרי ההן, "היס-מנים", "**ולראות לטוב למי שחונף לו**". וכישלון חמור יותר של מנהיג הציבור הוא מה שכתב הנצי"ב: "**ולהיפך, למי שיגע בקצה כבודו יעלים עיניו מלראות בצר לו, או אף תמצא ידו להרע לו**". שמנהיג הציבור מוזהר שלא ינצל את הכוח שבידו לפגוע במי ש"נגע בקצה כבודו" ולהרע לו, (וכבר היו מקרים כאלו בחיינו הציבוריים אפילו אצל אנשי שלומנו). ועל הכישלונות הללו אומר משה רבנו: אתה שליח הציבור, מה ה' אלקיך שואל מעמך? כי אם ליראה את ה', שבכל משך מילוי תפקידך עליך לדעת כי מעליך יש גבוה מעל גבוה. והנה הנצי"ב אינו דורש ממנהיג הציבור "יראת שמים דתית" את זה הוא משאיר לזקני העם תלמידי החכמים, וממנהיגי הציבור הוא שואל **יראת שמים חברתית**: שלא לנצל את המשרה לשחיתות שלטונית, לא להפוך אותה קרדום לקידומו האישי בהנאות וכבוד, ולא להשתמש בה לחיסול חשבונות עם מי שאינו מאומרי ההן (יס-מנים), או לפגוע במי שנגע בקצה כבודו. ועם זאת מוסיף הנצי"ב תנאי נוסף שכדי שמנהיג הציבור יוכל למלא את תפקידו על דרך הישר והטוב, עליו להיות גם תלמיד חכם, שהתורה תהיה המצפן שלו להתנהלות שלו. "ומי שאינו תלמיד חכם כלל, -אומר הנצי"ב- מי מבקש ממנו להיות עוסק בצרכי ציבור" ועם זאת הוא אינו פוסל את מי שאינו תלמיד חכם מלהיות מנהיג, ובלבד שיתחבר אל תלמיד חכם **אמיתי** שיבחר לעצמו, "והוא מדריכו ומעמידו על דרך הטוב והישר".

אש אכלה הוא
בניין ירושלים מתוך האש

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

פעמיים התורה מזכירה את עוצמת גדולתו והנהגתו של הקב"ה בארץ, פעם עם ישראל ופעם עם האומות. בפרשת ואתחנן התורה הגדירה את קרבתנו אל הקב"ה - כאש האוכלת את המתקרב אליו. ולכן בכדי שנוכל להיות יראי שמים, נתנו לנו חז"ל את ההדרכה - שעל ידי זה שנדבק בתלמידי חכמים בכל דרך, נחשב כדבוקים בשכינה. ומתוך כך נזכה להדבק בשכינה, בלא להיפגע מהאש הגדולה[1].

ובפרשתנו נאמר על הנהגת ה' עם האומות, שהיא כאש האוכלת ומכלה את אויבי ישראל. והכל נעשה במהירות, כאש המתפשטת לכל עבר[2].

בין שתי הפרשיות שבשבועות האלו, נמצא יום תשעה באב - שלעולם חל בשבוע בו קוראים את פרשת ואתחנן. בכך רומזת התורה הן על המכה, והן על הרפואה שנוצרה קודם לכך. שכן מיד לאחר הפסוק המדבר על האש האוכלת של השכינה, מתחילה הפרשה של 'כי תוליד בנים'[3] - הנקראת ביום תשעה באב בבוקר. ובשבוע שלאחר נבואת הנחמה של 'נחמו', אנו קוראים בפרשתנו על האש האוכלת את אויבנו.

התורה מדגישה זאת כבר בעת היות ישראל לפני כל המאורעות, בכדי שנבין ונדע - שכל אשר יראו עינינו, כבר נגזר מעולמים[4]. ולא נעלה על ליבנו, כאילו פתאום באים הדברים ונראים בגלוי.

ובוודאי אמורים הדברים על ימינו אנו, בהם אנו חוזים באש האוחזת בשיפולי המדינות העויינות את ישראל. וכיצד מתקיימים הדברים, 'כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחן אכלה ער מואב בעלי במות ארנן'[5]. כרמז לכך שמתוך כוחם של לומדי התורה ומחשבי חשבונותיה, יוצאת האש המכלה את האויבים[6].

ועל זה אנו מתפללים בתפילת 'נחם' שבמנחה של תשעה באב - 'כִּי אַתָּה ה' בָּאֵשׁ הִצַּתָּהּ. וּבָאֵשׁ אַתָּה עָתִיד לִבְנוֹתָהּ'. שאמנם מאש המחלוקת שבערה בין החכמים, נחרב הבית בשנית. אך גם מתוך אש האיחוד - תשוב ותבער האש, שתכונן את המקדש בתוכנו במהרה.

וכשאנו רואים את הדברים קמים ומתהווים, אנו תמהים על כך כפי שכבר ניבא זכריה בנבואתו לשבי ציון הראשונים - 'כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני **יפלא**'[7]. הכיצד זה מוביל הקב"ה את ישועת עמו, הגם שאנו אולי מחשבים חשבונות ותוהים האם זו אכן הגאולה השלימה.

זוהי החתימה שאנו מכריזים עליה, בסוף תפילת 'נחם' - 'ואני אהיה לה נאם ה' חומת **אש סביב** ולכבוד אהיה בתוכה'. כשהשכינה תשכון בתוכנו, יחד עם הגנה של אש הסובבת את ערינו ומקום מקדשנו[8].

ומתוך כבוד תלמידי החכמים המתלבן ומתברר[9] בימים האלו, נזכה לדבקות בשכינה ולישועה גדולה. כשאף אלו הנראים בעיננו כיום כאילני סרק - יתנו פירות מתוקים ובריאים[10].

1 - אמר לו רבי, מצאתי להן תקנה מן התורה (דברים ד, ד) 'ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום'. וכי אפשר לדבוקי בשכינה, והכתיב (דברים ד, כד) 'כי ה' אלהיך אש אוכלה'. אלא כל המשיא בתו לתלמיד חכם, והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים, והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה - כתובות, קיא:

2 - **אש אוכלה** כאש אוכלה, כי ממנהג האש שתכלה הכל במהירות, ולכך אמר 'והורשתם והאבדתם מהר' - רבינו בחיי דברים ט, ג

3 - דברים ד, כה

4 - **וידעת היום** הוצרך לומר היום, להעירם שלא עד אחר בואם אל הארץ 'וירשו עם גדול' וגו' אז יצדיקו זה, אלא מהיום ידעו ויצדיקו דבר זה שהוא העובר וגו' - אור החיים דברים ט, ג

5 - במדבר כא, כח

6 - אֲרִים מִילִין תַּקִּיפִין הֵי **כְּאֵישָׁא נַפְקִין מִפּוּמֵי צַדִּיקַיָּא מָרֵי חוּשְׁבָּנָא** דְּנָא וְזַכְוָון חֲסִינַן הֵי כְּשַׁלְהוֹבִיתָא **מֵאִלַּיִן דְּקָרְיָין וּמְשַׁיְּחִין בְּאוֹרַיְיתָא אָכְלַת אֵישָׁתְהוֹן לְסַנָּאָה וְלִבְעֵיל דְּבָבָא** דְּמִתְחַשְּׁבִין קוּמֵיהוֹן הֵי כְּפִלְחֵי בַּמְתֵי טַעֲוָותָא דְּנַחֲלֵי אַרְנוֹנָא - תרגום יונתן, שם

7 - זכריה ח, ו

8 - **אני אהיה לה חומת אש סביב** ואני היה השומר כחומה שייראו לקרב אליו **מפני אש אוכלה אש שסביב לה**, אשר יאכל כל הנוגע בם. והנה בעולם הגדול כל החשוב מחברו מקיף וסובב את חברו ומגין עליו, עד שהעולם הגשמי הוא מוקף מכל העולמות, ובעולם הקטן שהוא האדם כל החשוב יותר הוא שוכן בתוך והלב הוא מוקף מכל האיברים, וכבר בארתי (יחזקאל לז, כז- כח) במה שנאמר שם 'והיה משכני עליהם בהיות מקדשי בתוכם', **שעיקר המקדש יהיה עליהם**, מקיף אותם כמו בעולם הגדול והם יהיו המרכבה לשכינה. ומה שיהיה המקדש בתוכם הוא רק כדי שידעו הגוים, כמו שנאמר שם 'וידעו הגוים כי אני ה' מקדש את ישראל בהיות מקדשי בתוכם'. ועל זה אמר 'ולכבוד אהיה בתוכה' שזה יהיה רק להגדיל כבוד ישראל, כי באמת אור המקיף גדול מאור הפנימי רק שאור הפנימי ניכר יותר - מלבי"ם זכריה ב, ט

9 - אמר רבי ירמיה בר אבא דור שבן דוד בא **קטיגוריא בתלמידי חכמים**. כי אמריתה קמיה דשמואל אמר, **צירוף אחר צירוף** שנאמר (ישעיהו ו, יג) 'ועוד בה עשיריה ושבה והיתה לבער'. תני רב יוסף בזוזי ובזוזי דבזוזי - כתובות, קיב:

10 - אמר רב חייא בר אשי אמר רב עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פירות שנאמר (יואל ב, כב) 'כי עץ נשא פריו תאנה וגפן נתנו חילם' - שם

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

דיבור של ברכה

/ הרב ידידיה נוימן

לכל אורך חומש דברים משה רבנו מכין את עם ישראל לקראת החיים החדשים והמקווים בארץ ישראל. חיים שמביאים איתם סוף סוף את המנוחה והשגשוג אך יחד איתם גם את האתגרים הרוחניים הנלווים. בפרשתנו מתואר אחד האתגרים הללו במה שנכון לכנות כ'אתגר השביעה'.

בפרק יא מתואר 'ואכלת ושבעת' ומיד אנו מוזהרים 'השמרו לכם פן יפתה לבבכם', והספרי (עקב מג) מנסח את הבעיה בכך ש'אין אדם מורד אלא מתוך שביעה'. פירוש הדברים בפשטות שתחושת הרוגע והנינוחות החומרית גורמת לאדם לחוש עודף בטחון עצמי, מה שמוביל למחשבה שניתן למרוד במלכות השם ובכפיפות לו. במחשבה שנייה נראה שהשקיעה בהנאה החומרית וההתפלשות בחומר מנתקת את האדם מהלך הרוח הרוחני וזה מה שעלול להוביל לנתק של האדם מבוראו.

השפת אמת (תרמט) מרחיב בבאורו את הפתרון שמציעה התורה לאתגר זה והוא המצווה לברך לאחר השביעה- 'ואכלת ושבעת וברכת..'. השפת אמת רואה בברכה קודם כל קומה בסיסית של חיסון ושמירה מפני המרידה שעלולה להתרחש מתחושת שובע. כשאדם מברך הוא מזכיר לעצמו שיש אדון ובעל בירה לעולם, וממילא הוא לא מתנתק מבוראו. הוא גם לא שוקע בחומר כי הוא נזכר כל העת בנוכחות הרוחניות בעולם. אך מעבר להיות הברכה חיסון והגנה, השפת אמת רואה בחיוב לברך אות וסימן לסיכוי להצמיח ברכה רוחנית מהאכילה הגשמית.

החיוב לברך איננו רק תנועת נגד ותיקון אלא תוצאה רוחנית וקומה נוספת שנולדת דווקא מהמפגש וההנאה עם העולם החומרי. האכילה הופכת להיות מהכרח גופני או הנאה רגעית ונמוכה לרגע של חשיפה וגילוי עולם רוחני עמוק שמונח בעולם הגשמי הממשי.

נולדת ההבנה שבתוך העולם הגשמי מונח מזון רוחני שנסתר ונחבא מאיתנו. אנו מבינים פתאום שבהנהגה פלאית יצר הקדוש ברוך הוא מארג קשרים עדין ועמוק שבו אפילו מההכרח והצורך הנמוך מתגלה אור אלוקי מיוחד. לפתע אנו מבינים שאותו אוכל שאנו זקוקים ולעיתים אף נואשים לו נועד כדי להשפיע עלינו אור ואמת אלוקית, דווקא במישור הגשמי והרדוד לכאורה. אין כאן מסר רוחני או ערך נגלה שניתן לנסח וללמוד, אבל יש כאן אור אלוקי וכוח גולמי שמונחל לנו ומתחבר ישירות אל לשד חיים בצורה פשוטה ובלתי אמצעית.

הציווי לברך בתום האכילה, תוך שימוש בכוח הדיבור מלמד אותנו על כוחו של חוש זה. הדיבור שמצליח להביא את תהומות הרעיון והאידיאלים שלנו אל העולם מהווה המצע שדרכו אנחנו יכולים להפיח רוח ורעיון בעולם הגשמי שנראה כל-כך נמוך. כשאנו נותנים מילים לאכילתנו ומקשרים אותה לאלוקי ולנשגב אנחנו מחלצים את עצמנו ממגבלות המציאות ודואים אל העולם הרוחני והערכי. מילות הברכה מעלות את עולמנו החומרי אל מחוזות הרוח הגדולה.

המשנה באבות (ג,ג) אומרת ש'שולחן שאמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משולחנו של מקום ברוך הוא', ונראה שהדרכה זו מכוונת גם היא אל אותה תנועה. אם במהלך אכילה, החבורה עוסקת בהבלי העולם הרי שהאירוע נשאר תחת הרושם החומרי העז. אבל אם הם מצליחים להתרומם ולשוחח ביניהם על עניינים שברוח, מתברר שהחיבור ביניהם והאכילה המשותפת היא בעצם המצע וחומר הגלם להתעלות ולגילוי של עולמות רוחניים מחודשים.

אם נחזור שוב למבט הכללי של חומש דברים, נוכל לומר שיש כאן דגם להתמודדות הראויה עם החיבור לעולם החומרי והגשמי. במהלך החיים בארץ ישראל המפגש עם החומר הוא יום יומי והוא אכן עלול לשאוב את האדם והעם למחשבה חומרית וחומרנית. הדרך להתרומם ולהתמודד עם האתגר הזה היא לעסוק בקדושה ולדבר אותה- לברך, להודות ולומר דברי תורה. המילים בכוחן לחלץ את האור הרוחני החבוי בעולם הגשמי ולהביא ברכה גדולה לעם ולעולם.

בדידי הווה עובדא

לפני כשנתיים נסעתי מביתי ברעננה לפגישה בירושלים. כשהגעתי, ראיתי שהמבנה בו הייתה אמורה הפגישה להתקיים, שוכן בראש גבעה נישאה. ירדתי בחניון מהרכב, והתחלתי לטפס בשביל שחשבתי שמוביל לראש הגבעה. בשלב מסוים הבנתי שטעיתי- השביל הפך לתלול יותר ויותר, והמבנה שחשבתי שייקח רגע או שניים להגיע אליו נראה פתאום רחוק. בעודי באמצע הדרך במעלה הגבעה, הסתיים פתאום השביל הסלול ו"שביל עיזים" המשיך אותו בזווית חדה. הרגשתי סחרחר, אני בלי טלפון ואין לי דרך לבקש עזרה. פתאום, בעודי חוכך בדעתי מה לעשות, הופיע משום מקום אדם מבוגר, הושיט לי יד ומשך אותי בן רגע את כל

הדרך למעלה. לקח לי כמה שניות להתאושש ורציתי להודות לו, אך הוא כבר הלך ונעלם. אני לא יודע אם הוא היה אליהו הנביא, אבל נזכרתי בסיפור ידוע שיש לו כמה גרסאות, אחת מייחסת אותו לבעש"ט ואחרת לרבי לוי יצחק מברדיטשוב.

לפגוש את אליהו הנביא (כפי שסיפר הרב שלמה קרליבך)

פעם בא חסיד אחד אל רבי לוי יצחק מברדיטשוב ואמר לו: "רבי, כל חיי אני מתפלל, לומד תורה ועושה מצוות. אבל יש דבר אחד שהנשמה שלי ממש משתוקקת אליו: אני רוצה לראות את אליהו הנביא. רק פעם אחת בחיי. רבי, תגיד לי מה לעשות כדי שאזכה לפגוש אותו."

רבי לוי יצחק הביט בו זמן רב. אחר כך חייך ואמר: "אתה באמת רוצה לפגוש את אליהו הנביא"?

"רבי, יותר מכל דבר בעולם."

"אם כך", אמר רבי לוי יצחק, "ביום שישי הקרוב קנה חלות, יין, דגים, בשר, פירות וממתקים – כל מה שצריך לשבת. בקצה העיירה עומד בית קטן ושבור. שם מתגוררת אלמנה ענייה עם ילדיה. קח את כל הדברים אל ביתה – ושם תפגוש את אליהו הנביא".

החסיד לא ידע את נפשו מרוב שמחה. כל השבוע הוא הכין את עצמו. הוא טבל במקווה, התפלל בכוונה גדולה ושמר על כל מחשבה שחלפה בליבו. ביום שישי יצא לשוק וקנה מכל טוב: חלות טריות, יין לקידוש, דגים, בשר, תפוחי אדמה, נרות לשבת וממתקים לילדים. הוא העמיס הכול על עגלה ונסע עד לקצה העיירה. כשהגיע לבית הקטן דפק על הדלת. האלמנה פתחה, וכשראתה את הסלים הגדושים לא האמינה למראה עיניה. הילדים רצו אל הדלת, קפצו משמחה והתחילו לעזור להכניס את המאכלים הביתה. "מי שלח אותך"? שאלה האלמנה."רבי לוי יצחק מברדיטשוב", השיב החסיד.

האלמנה בירכה אותו שוב ושוב. הילדים חיבקו אותו והודו לו. אבל החסיד כמעט שלא שם לב אליהם. במשך כל השבת, בה שהה בביתם, הביט סביבו וחיפש את אליהו הנביא.

אולי הוא בחדר השני? אולי יופיע ברגע הדלקת הנרות? אולי ייכנס כאשר יתחילו לשיר "שלום עליכם"? השבת הסתיימה אבל את אליהו הנביא לא ראה.

מאוכזב מאוד חזר אל רבי לוי יצחק. "רבי" אמר, "עשיתי בדיוק כפי שאמרת לי. הבאתי לאלמנה ולילדיה כל מה שצריך לשבת. חיכיתי וחיפשתי, אבל אליהו הנביא לא בא".

רבי לוי יצחק הביט בו ואמר: "כנראה לא הסתכלת היטב. ביום שישי הבא חזור לשם שוב. קנה שוב את כל צורכי השבת. אבל הפעם, לפני שאתה דופק על הדלת, עמוד בחוץ והקשב למה שנאמר בתוך הבית. ואז בוודאי תפגוש את אליהו הנביא".

ביום שישי הבא קנה החסיד שוב חלות, יין, דגים, בשר וממתקים. הוא נסע אל קצה העיירה, הגיע לבית האלמנה – אך הפעם לא דפק. הוא הניח את הסלים ליד הדלת ועמד בשקט. מתוך הבית שמע את קולות הילדים.

"אימא, מה נאכל בשבת"? שאל אחד מהם. "אין לנו אפילו חלה", אמר ילד אחר. "אימא הבטחת שבשבת יהיה אוכל"... הילדים התחילו לבכות. החסיד עמד בחוץ וליבו נשבר.

ואז שמע את האלמנה אומרת להם:

"ילדים יקרים שלי, אל תבכו. הקדוש ברוך הוא לא יעזוב אותנו. אתם זוכרים מה קרה בשבוע שעבר? בדיוק כאשר חשבנו שאין לנו דבר לשבת, הוא שלח אלינו את אליהו הנביא, עם סלים מלאים בכל טוב. אני בטוחה שגם היום אליהו הנביא יבוא".

החסיד קפא במקומו. פתאום הבין.

כל הזמן הוא עמד וחיכה לראות דמות עטופה באור, איש זקן עם זקן לבן, מלאך מן השמים. הוא חיפש את אליהו הנביא בחדרים, בחלונות ובשביל שמחוץ לבית.

אבל בתוך הבית ישבו אלמנה וילדים קטנים – והם חיכו לו.

הוא דפק בעדינות על הדלת. "מי שם"? שאלה האלמנה. החסיד ניסה לענות, אבל קולו נשבר.

הדלת נפתחה. הילדים ראו אותו ואת הסלים הגדושים וקראו בשמחה:

"אימא! אימא! צדקת! אליהו הנביא שוב הגיע"!

באותו רגע זכה החסיד לפגוש את אליהו הנביא.

לא מפני שאליהו הופיע לפניו – אלא מפני שהוא עצמו נעשה אליהו עבור מישהו אחר.

וכך היה רבי שלמה קרליבך מסיים את הסיפור:

כל חיינו אנחנו מחכים שאליהו הנביא ידפוק על הדלת שלנו. אבל לפעמים אנחנו לא מבינים שהקדוש ברוך הוא כבר העמיד אותנו, עם סל ביד, ליד הדלת של אדם אחר.

השאלה איננה רק: מתי יבוא אליהו? השאלה היא: **עבור מי אני יכול להיות היום אליהו הנביא**?

שביבים / לע"נ שאול שיף

"והיה עקב תשמעון" - לא לזלזל במצוות 'הפשוטות'

במדרש תנחומא פרשת עקב סימן א נאמר על פתיחת הפרשה:

"והיה עקב תשמעון" זה שאומר הכתוב: "לָמָּה אִירָא בִּימֵי רָע עֲוֹן עֲקֵבַי יְסוֹבֵּנִי" (תהילים מט ו). הקב"ה נתן תורה לישראל שיש בה תרי"ג מצוות יש בהן קלות וחמורות. ומפני שיש בהן מצוות קלות שאין בני אדם משגיחין בהן, אלא שמשליכין אותן תחת עקביהן. לפיכך היה דוד מתירא מיום הדין ואומר: רבש"ע, איני מתירא מן מצוות החמורות שבתורה שהן חמורות. ממה אני מתירא? מן מצוות הקלות שמא עברתי על אחת מהן, אם עשיתי אם לא עשיתי מפני שהייתה קלה, ואתה אמרת: הווי זהיר במצווה קלה כבמצווה חמורה

לכך אמר: למה אירא בימי רע".

במסכת עבודה זרה (יח, ע"א) נאמר: "עוונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה מסובין לו ליום הדין". לא בכדי רש"י השתמש בביטוי "דש בעקביו" בפירושו לפסוק "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֵת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה " להורות על משנה זהירות במצוות שאדם מתייחס אליהן בזלזול שהרי אמרו חז"ל: "ואי אתה יודע מתן שכרן של מצוות".

משל שסיפר הרב פינחס קזיוף שליט"א:

לאחד שלא הצליח בעבודתו והגיע לפת לחם. הציעו לו לשנות מקום מגורים שכל המשנה מקום משנה מזל. החליט ה"לא יוצלח" לשים פעמיו לנתניה עיר היהלומים. מכיוון שלא היה לו במה לנסוע החל ללכת ברגל, לקראת לילה כשהוא רעב וצמא ראה נקודת אור מרחוק וגמר בליבו ששם ילון את הלילה.

משהגיע למקום התברר לו שאין זה בית כפי שחשב אלא האבנים נוצצות מאור הלבנה. בלית ברירה נשכב לישון, אסף מן האבנים עם שחר, מילא את שקו ושם פעמיו לעיר נתניה.

כובד המשא, הרעב והצמא עשו את שלהם והוא החליט להשליך חלק מהאבנים וכך הלך וזרק ובשערי העיר נתניה השק היה ריק מתוכן. הוא ניגש למסעדה בעיר וסעד כטוב ליבו כאחד מעשירי העיר.

משנדרש לשלם השיב כי אין בכיסו ולו שקל בודד, בעל המקום התעצבן ודחף אותו מהמסעדה אל פתח הדלת. תוך כדי נפילה נפלה מן השק אבן קטנה שהייתה דבוקה בדופנו, בעל המקום הרימה הוציא מכיסו 5000 ₪ נתן לגנב וביקשו להסתלק מן המקום.

מיודענו בראותו את הכסף התעלף בעל הבית הבין שכנראה הלה בא לעסקים והסכום הזעום שהציע בעבור האבן הוא שגרם לכך, התנצל והציע 50,000 ₪.

ה"לא יוצלח" צעק וחבט את ראשו בקיר וכמעט ואיבד את הכרתו. בעל המסעדה לא התאפק וצעק: "טיפש שכמותך! לפני רגע לא יכולת לשלם עבור מנה במסעדה שלי וכעת שמציעים לך שכר אתה חובט את ראשך בקיר?!"

השיב האיש: "אני באמת טיפש שק מלא אבנים כאלו היה לי והשלכתי את כולן בזו אחר זו"...

כן הוא הנמשל: בעולם הזה אין אנו יודעים מהו השכר שנקבל בעבור כל מצווה ומצווה וכשנגיע לעולם הבא לאחר 120 שנה, נגלה מהו השכר שקיבלנו עבור מצוות פשוטות (שנראו לנו ככאלו פשוטות כמו: נטילת ידיים וברכת המזון ועוד...) ניראה בדיוק כאותו אדם...

הבה לא נשליך מאחרי גבינו מצוות "פשוטות" שלא נצטרך אף אנו לחבוט את ראשנו בקיר...

(הרב שלמה הלוי שליט"א)

כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם (ח, ג)

המילה "יחיה" מופיעה בפסוק זה פעמיים: פעם אחת בחלק הראשון "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם" ופעם אחת בחלק השני "על כל מוצא פי ה' יחיה האדם"

והנה, האונקלוס, בתרגומו לפסוק, מתרגם את שני ה"יחיה" הנ"ל באופן שונה: בפעם הראשונה הוא מתרגם, "מתקיים" -"לא על לחמא בלחודוהי מתקיים אנשא", ובפעם השניה הוא מתרגם "חיי" -"על כל אפקות מימר מן קדם ה' חיי אנשא".

בספר "משולחן רבי אליהו ברוך" מבואר כך: באמת שני ה"יחיה" בפסוק זה משמשים במובנים שונים, כי יש הבדל בין ה"חיים" שיש לאדם מן ה"לחם", לבין ה"חיים" שיש לאדם מ"מוצא פי ה'". הלחם, הפרנסה, אכן נותנים ומעניקים חיים, במובן זה שהם מאפשרים קיום, אך אינם מטרת החיים אלא אמצעי לחיות. לעומת זאת, "מוצא פי ה'" הוא מטרת חיים, הוא החיים עצמם. לכן מדקדק אונקלוס, וב"יחיה" המתייחס ללחם הוא מתרגם "מתקיים", וב"יחיה" המתייחס למוצא פי ה' הוא מתרגם "חיי". כי כאמור, הלחם הוא "חיים" רק במובן של לאפשר קיום, ואילו "מוצא פי ה'" הוא חיים כפשוטו.

וזה הפירוש גם במסכת אבות (ג, יז), "אם אין קמח אין תורה, אם אין תורה אין קמח"; הקמח הוא אמצעי, והתורה היא מטרה. ולכן, אם אין קמח, לא מתאפשר קיום ולא ניתן ללמוד, וזהו "אם אין קמח אין תורה". אך יש לזכור ש"אם אין תורה, אין קמח" - אם אדם מחמיץ את מטרת החיים ואין בו תורה, אזי אין שום משמעות ל"קמח" שהשיג, כי רק האמצעי בידו ללא מטרה, ואין בזה שום תועלת.

(לימוד יומי)

ארץ חטה ושעורה, וגפן ותאנה ורימון (ח, ח)

פסוק זה מונה את שבעת המינים שהשתבחה בהם ארץ ישראל.

כידוע, מפאת חשיבותם של מינים אלה, אנו מברכים עליהם ברכה מיוחדת, ברכה מעין שלוש (על המחיה, או על העץ ועל פרי העץ וכו', לפי העניין).

והנה, בברכה זו אנו מדגישים בין היתר את המעלה של אכילת פירות בארץ ישראל, שהרי אנו אומרים "והעלנו לתוכה, ושמחנו בבניינה, ונאכל מפריה, ונשבע מטובה, ונברכך עליה בקדושה ובטהרה". כלומר, אנו מבקשים מהקב"ה להעלותנו לארץ ישראל ולשמוח בבניינה, לאכול מפירותיה ולשבוע מטובה.

יש מהראשונים שתמהו על נוסח זה ואף פסקו שלא לאומרו; כי הסיבה לשאיפה להיכנס לארץ ישראל קשורה לקדושתה היתרה של ארץ ישראל ולקיום המצוות התלויות בארץ, ולא לאכילת הפירות. וכך מובא בטור אורח חיים סימן רח בשם רבינו יונה: "ויש אומרים 'ונאכל מפריה ונשבע מטובה .ואין לאומרו, שאין לחמוד הארץ בשביל פריה וטובה, אלא לקיים מצות התלויות בה".

אך ראשונים אחרים חולקים. הטור שם, לאחר הדברים הנ"ל, מוסיף, שאביו הרא"ש כן היה אומר נוסח זה. ולגבי שאלת

הראשונים מבאר הב"ח, שאין שום תמיהה על הנוסח, כי מחמת קדושת ארץ ישראל, אכן יש מעלה וקדושה גם בעצם האכילה מפירותיה, ואם כן מובן היטב הנוסח "לאכול מפריה ולשבוע מטובה". ונמצא לפי הב"ח חידוש, שעצם האכילה מפירות ארץ ישראל, מוסיפה קדושה.

ובלשונו: "תימה , הלא קדושת הארץ הנשפעת בה מקדושת הארץ העליונה, היא נשפעת גם בפירותיה, שיונקים מקדושת השכינה השוכנת בקרב הארץ... ועל כן ניחא, שאנו מכניסין בברכה זו 'ונאכל מפריה ונשבע מטובה', כי באכילת פירותיה אנו ניזונים מקדושת השכינה ומטהרתה ונשבע מטובתה".

(לימוד יומי)

ואכלת, ושבעת, וברכת את ה' אלוקיך (ח, י)

מן התורה, חייב אדם לברך ברכת המזון רק אם שבע ממש מאכילתו, שנאמר "ואכלת ושבעת וברכת". אך חכמים תיקנו, שיש לברך ברכת המזון גם אם האדם לא שבע, ודי בכך שאכל שיעור "כזית".

נמצא, שבעקבות תקנת חכמים, כל אדם שאכל "כזית", גם אם לא ממש שבע, מברך ברכת המזון.

ובמסכת ברכות דף כ ע"ב מובא, שהקב"ה משבח את ישראל על חומרה זו, ואומר (למלאכי השרת) על עם ישראל - "שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת... והם מדקדקים על עצמם, עד כזית...".

התורה תמימה (על פרשת נשוא, ו, כו) מעיר, מדוע נקטו חז"ל "והם מדקדקים על עצמם", הרי ניתן היה לומר בקצרה - "והם מדקדקים עד כזית", ללא המילים "על עצמם", וכי על מי ידקדקו אם לא על עצמם? ומיישב התורה תמימה כך: הנה, בנוסף לפסוק "ואכלת ושבעת וברכת", יש גם מקום נוסף בתורה שמוזכרת בו לשון שביעה - "ואכלו בשעריך ושבעו" (דברים כו, יב): ותוכן הציווי שם הוא, לתת לנזקקים ולנצרכים, עד כדי שיאכלו וישבעו : "ונתת ללוי, לגר, ליתום ולאלמנה, ואכלו בשעריך ושבעו". וכאן מגיע שבחם של ישראל, שדווקא ביחס לאכילת עצמם ("ואכלת ושבעת") רק שם הם מחמירים ומצמצמים את ה"ושבעת" לכדי כזית; אך כשהדבר נוגע לנתינה לאחרים, ששם מצווה התורה "ואכלו בשעריך ושבעו", שם אין בני ישראל מצמצמים את ה"ושבעו", אלא אדרבה, מקפידים לתת לזולת כדי שביעה די והותר. כמבואר במס' פאה מהו שיעור האוכל שמספקים לכל נזקק. רק כשהדבר נוגע לעצמם, הם מחמירים, וזהו הדגש "מחמירים על עצמם".

וכלל גדול הוא בחומרות, שלא יהיו על חשבון אחרים, אלא "על עצמם".

ובהיבט נוסף, אומר הגר"מ פיינשטיין, בספר "קול רם" על התורה: "ונראה לומר, שהטעם שישראל מדקדקים על עצמם לברך עד כזית, היינו משום שמכירים שכל פרט, אפילו קטן ביותר שיש להם, הוא מאת השם יתברך, ואפילו העשיר הגדול ביותר בישראל יודע ומרגיש שגם הכזית שהוא אוכל עתה הוא נתינה מאת השם יתברך ברגע זה, ואע"פ שיש לו עושר גדול והרבה מאכלים, יודע שהכול ביד הקב"ה ואינו מובטח לו כלל.... ולכן ישראל מדקדקים על עצמן לברך עד כזית ועד כביצה, דאע"פ שלא קיבלו דבר גדול של שביעה, מכל מקום מכירין שגם דבר מועט הוא מתנה מהשם יתברך, ולכן צריכים להודות אפילו על כזית קטן.

ואם האדם מרגיש שכל דבר קטן כגדול שיש לו הוא מתנה מאת ה', והוא מודה לו על כך, מיד הקב"ה נושא אליו פנים ונותן לו מה שמבקש, שאם אך מכיר האדם שהכול ביד ה' ואין עוד מלבדו, הקב"ה עונה לבקשתו".

(לימוד יומי)

ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה (ט, ט)

רש"י מביא את דברי הגמ' במגילה (כא ע"א), שמה שנאמר "ואשב" אין פירושו ישיבה ממש, אלא לשון עיכוב "אין ישיבה אלא לשון עכבה".

נמצא שהסיבה שהתורה כותבת "ואשב" היא כדי ללמד שמשה "התעכב" בהר.

שואל הגאון רבי משה פיינשטיין (מובא בספר "קול רם"): "ולכאורה יש לתמוה, שהרי כתיב בפירוש בפסוק שמשך הזמן שהיה משה בהר הוא ארבעים יום, וא"כ מה בא ללמדנו במילת 'וישב' (צ"ל ואשב) לומר שנתעכב שם, הרי בלאו הכי אנו יודעים בדקדוק כמה ימים היה בהר".

והוא מיישב כך - "ונראה לומר, שלא בא ללמד לנו ששהה ונתעכב משה בהר יותר זמן, אלא בא לומר שאופן ישיבתו של משה בהר היה בדרך של עכבה, כאדם שאינו ממהר אלא יושב בעכבה וביישוב הדעת.

והחידוש בזה, דהרי משה היה צריך ללמוד את כל התורה בארבעים יום, ודרך העולם כשיש להם רק זמן מעט ללמוד איזה דבר, כל הלימוד הוא במהירות, בלי יישוב הדעת, ואין יורדים לעומק הדברים כלל.

אבל התורה העידה שמשה רבינו אע"פ שידע שלא יהיה בהר בקביעות, למד באותן ארבעים יום ביישוב הדעת כאילו הוא מתעכב שם כל זמן שבעולם.

וזהו לימוד לנו, שאפילו אם האדם יכול ללמוד רק לזמן מועט, שלא ילמד במהירות רק בשביל להספיק יותר, אלא ילמד באופן של יושב בישיבה, שהוא לשון 'עכבה', ביישוב הדעת ובמתינות".

(לימוד יומי)

"ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (ח י"ז)

פעם אחת הגיע סוחר עצים עשיר גדול לפני רבי חיים מוואלוז'ין וסיפר לו כי כל ממונו נתון בסכנה.

"מהי הסכנה"? שאל רבי חיים. המשיך העשיר וסיפר: אוניה גדולה מלאה עצים שלחתי למדינת פרוסיה אולם השלטונות אינם מתירים לי להכניס את הסחורה לתוך המדינה ומאיימים עלי כי אם לא תפליג האונייה על עקבותיה ותחזור - יטביעוה!

אל דאגה - הרגיע רבי חיים - עוד תראה ישועת ה' כהרף עין! באותו יום האמיר מאוד מחיר העצים ובו בזמן התירו השלטונות פרוסיה

לאוניית הסוחר להיכנס לגבולם.

הגיע העשיר לרבי חיים והוא מלא שמחה. רבי - קרא העשיר - "היום רואה אני את ההשגחה משמים! שהרי אם שלטונות פרוסיה לא היו מעכבים אותי הייתי מקבל את מחיר העץ הישן העיכוב היה לטובה והוא אשר גרם שאמכור את העצים במחיר העץ החדש וכך הרווחתי פי כמה".

רואה אתה - נאנח רבי חיים - זה ההבדל בין עשיר לעני: העני רואה את השגחת הקב"ה עליו בכל יום ויום ואילו העשיר הבטוח שהוא זה אשר עשה את כל החייל אשר לו רואה בהשגחה רק אחת לכמה שנים...

(הרב שלמה הלוי שליט"א)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net